

**Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova**

17.05.2024 nr. 401

mun. Chișinău

**Ministerul Culturii
al Republicii Moldova**

17.05.2024 nr. 174

mun. Chișinău

ORDIN

**Cu privire la aprobarea Planului interministerial
de integrare a acțiunilor de Alfabetizare Informațională
și Media (AIM) în planurile de acțiuni ale instituțiilor
de stat relevante pentru anii 2024 – 2026**

În temeiul Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, a Strategiei de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 și în scopul implementării Planului de acțiuni pentru Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027, ministrul educației și cercetării și ministrul culturii emit prezentul,

ORDIN:

1. Se aprobă Planul interministerial de integrare a acțiunilor de Alfabetizare Informațională și Media (AIM) în planurile de acțiuni ale instituțiilor de stat relevante pentru anii 2024 – 2026 (se anexează).
2. Responsabil de punerea în aplicare a prezentului ordin se desemnează Direcția Generală Politici în domeniile învățământului general și învățare pe tot parcursul vieții a Ministerului Educației și Cercetării.
3. Monitorizarea implementării Planului interministerial de integrare a acțiunilor de Alfabetizare Informațională și Media (AIM) în planurile de acțiuni ale instituțiilor de stat relevante pentru anii 2024 – 2026 se pune în sarcina Centrului de Jurnalism Independent.
4. Prezentul Ordin se publică pe pagina web a Ministerului Educației și Cercetării și a Ministerului Culturii.
5. Conducătorii autorităților semnatare vor controla executarea prezentului ordin.

**Ministrul Educației și Cercetării al
Republicii Moldova**

Dan PERCIUN

**Ministrul Culturii
al Republicii Moldova**

Sergiu PRODAN

PLAN INTERMINISTERIAL

de integrare a acțiunilor de Alfabetizare Informațională și Media (AIM) în planurile de acțiuni ale instituțiilor de stat relevante pentru anii 2024 – 2026

Acronime	1
I. INTRODUCERE.....	2
Definirea termenului și domeniului de Alfabetizare informațională și media (AIM)	2
Cadrul și contextul elaborării Planului Interministerial de Alfabetizare informațională și media (AIM).....	2
II. SCOPUL PLANULUI INTERMINISTERIAL AIM.....	3
III. OBIECTIVELE GENERALE (OG) ȘI OBIECTIVE SPECIFICE (OS) ALE PROGRAMULUI.....	3
IV. CADRUL LEGISLATIV AL DOMENIULUI AIM ȘI CONCORDANȚA CU STRATEGIILE ȘI POLITICILE NAȚIONALE	4
Concordanța cu Acordul de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană.....	4
Concordanța cu Planul Național de acțiuni pentru Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027.....	5
Concordanța cu Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND-2030).....	5
Concordanța cu Strategia de dezvoltare „Educația 2030”	6
Concordanța cu Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 (STDm).....	6
Concordanța cu Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD).....	7
Concordanța cu Programul de dezvoltare a mass-media pentru anii 2023-2026.....	8
Concordanța cu Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM)	8
V. ANALIZA SITUAȚIEI.....	9
Principalele bariere și provocări	9
Dimensiunea cercetării și evaluării AIM la nivel național	10
Dimensiunea educației formale	12
Dimensiunea educației non-formale	13
Dimensiunea sectorului mass-media	13
Dimensiunea reglementării conținutului mass-media și informațional	14
VI. IMPACT	14
VII. RISCURI DE IMPLEMENTARE	16
VIII. AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE ȘI PARTENERI DE IMPLEMENTARE ..	17
IX. DRAFTUL ACȚIUNILOR PLANULUI INTERMINISTERIAL 2024 - 2026 de integrare în planurile de acțiuni anuale ale instituțiilor relevante de stat a activităților Alfabetizării Informațională și Media (AIM)	18
OBIECTIVUL GENERAL 1: Integrarea dezvoltării abilităților de gândire critică, de alfabetizare informațională, media și digitală în cadrul disciplinelor obligatorii din instituțiile de învățământ din Republica Moldova (ciclul de studiu preșcolar, primar, gimnazial, liceal și universitar)	18
<i>Obiectiv specific 1.1. Lansarea/Pilotarea procesului de integrare a dezvoltării abilităților AIM în instituțiile preșcolare din Republica Moldova.....</i>	<i>18</i>
<i>Obiectiv specific 1.2. Lansarea/Pilotarea procesului de integrare trans disciplinară a dezvoltării abilităților AIM și digitală în instituțiile de învățământ general, inclusiv în instituțiile profesionale tehnice din Republica Moldova.....</i>	<i>21</i>
<i>Obiectivul specific 1.3 Creșterea accesului cadrelor didactice din învățământul general și universitar la oportunități de dezvoltarea a abilităților și capacităților în domeniul AIM și digitală și promovarea și integrarea acestora în procesul de predare.....</i>	<i>24</i>
OBIECTIVUL GENERAL 2. Ajustarea și continuarea promovării disciplinei opționale Educație pentru media în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, ciclul de studiu primar, gimnazial și liceal, în cadrul disciplinei opționale Educație pentru media.....	26
<i>Obiectiv specific 2.1. Optimizarea și actualizarea curriculei și a materialelor didactice a disciplinei</i>	

<i>opționale Educație pentru media</i>	26
<i>Obiectiv specific 2.2. Creșterea accesului online și offline al tinerilor, inclusiv a celor cu cerințe educaționale speciale, la resursele educaționale și informaționale în domeniul alfabetizării media și informaționale în cadrul educației formale</i>	28
OBIECTIVUL GENERAL 3. Creșterea nivelului de alfabetizare informațională, media și digitală a cetățenilor prin intermediul programelor educaționale non-formale, a resurselor și campaniilor informaționale și media	29
<i>Obiectiv specific 3.1 Creșterea și diversificarea oportunităților pentru tineri și adulți la instruire non-formale și resurse în domeniile relevante alfabetizării media, informațională și digitală</i>	29
<i>Obiectiv specific 3.2 Creșterea accesului pentru diverse categorii de populație la conținut media ce au ca scop alfabetizării media, informațională și digitală</i>	34
<i>Obiectiv specific 3.3. Monitorizarea/evaluarea la nivel național a nivelului de AIM a populației din Republica Moldova</i>	37

Acronime

AIM	Alfabetizare Informațională și Media
ABRM	Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova
CA	Consiliul Audiovizualului
CJI	Centrul pentru Jurnalism Independent
CBTM	Cadrul Bugetar pe Termen Mediu
CMT -	Centrul Media pentru Tineri
CFCL	Centrului de Formare Continuă și Leadership
DW Akademie	Deutsche Welle Akademie
HG	Hotărârea Guvernului
INEL	Institutul Național de Educație și Leadership
IMS	International Media Support
MEC	Ministerul Educației și Cercetării
MC	Ministerul Culturii
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
OG	Obiectivul general
OS	Obiectivul specific
OSC	Organizație a Societății Civile
SIDA	The Swedish International Development Cooperation
SND	Strategia Națională de Dezvoltare
UNICEF	United Nations Children's Fund
USAID	United States Agency for International Development
Moldova	

I. INTRODUCERE

Alfabetizarea informațională și media (în continuare AIM) presupune un set de competențe indispensabile pentru consumul de informații și conținut media în spațiul informațional actual, care se schimbă continuu, în ritm accelerat. Aceste schimbări aduc diversitatea de formate și de conținut, de surse și de platforme de distribuție. O societate formată din cetățeni care au un nivel înalt de gândire critică, care cunosc cum să se identifice și să se informeze din surse de încredere, care consumă, produc și distribuie informații într-un mod responsabil, care pot distinge elementele de propagandă, manipulare sau dezinformare, este un factor esențial pentru rezistența la pericolele și riscurile pentru securitatea informațională, dar și pentru procesele democratice în orice țară, dar mai ales pentru statele care se confruntă cu multiple provocări legate de mediul informațional.

Definirea termenului și domeniului de Alfabetizare informațională și media (AIM)

Alfabetizarea media a fost definită de Comisia Europeană ca un domeniu ce se referă la toate aspectele tehnice, cognitive, sociale, civice și capacitățile creative care permit să accesăm și să avem o înțelegere critică și să interacționăm cu media. Aceste capacități permit exercitarea gândirii critice, participând în același timp la aspectele economice, sociale și culturale ale societății și joacă un rol activ în procesul democratic. De asemenea, alfabetizarea media se referă la toate tipurile de media (televiziune, radio, presă), prin toate tipurile de canale (tradiționale, internet, rețele sociale) și vizează consumatorii media de toate vârstele. Domeniul AIM include și alfabetizarea și competențele digitale ale populației.

Mai detaliat, experții în informație, tehnologie și mass-media au ajuns la un consens că alfabetizarea media și informațională se preocupă de perceperea conținutului de către consumatori, de modul în care conținutul este produs și difuzat și de către cine; modul în care oamenii folosesc sau nu informațiile, cum interacționează sau nu cu bibliotecile, cu mass-media și serviciile tehnologice; ce cunoștințe, aptitudini și abilități trebuie să dețină oamenii pentru a evalua informația; modul în care oamenii pot gestiona interacțiunea cu informațiile pentru a obține rezultatele dorite în viața lor socială, politică, economică și culturală.¹

Cadrul și contextul elaborării Planului Interministerial de Alfabetizare informațională și media (AIM)

În mai 2023, cu suportul International Media Support (IMS), [Centrul pentru Jurnalism Independent \(CJI\)](#) a prezentat [Proiectul Programului Național de Alfabetizare informațională și media \(AIM\)](#) ce propunea o foaie de parcurs de acțiuni prioritare pe care ar fi trebuit să și le asume statul Republica Moldova în domeniului AIM și digitală. Proiectul de document a fost elaborat în conformitate cu angajamentele internaționale ale Republicii Moldova și documentele de politici strategice naționale în domeniul educației și a securității informaționale, precum și inițierea unui plan de acțiuni intersectoriale, asigurate de obiectivele și acțiunile specifice propuse care vizează următoarele domenii: educație, tineret, cultură, cercetare și mass-media.

În urma discuțiilor cu reprezentanții Ministerului Educației și Cercetării (MEC) și inclusiv cu noul ministru desemnat Dan Perciun, s-a propus restructurarea acestui Program și focusarea pe un Plan Interministerial ce ar urma să fie implementat sub coordonarea Ministerului Educației și Cercetării (MEC) și a Ministerului Culturii (MC), precum și cu suportul partenerilor de implementare din cadrul instituțiilor de stat relevante,

¹ Global Standards for Media and Information Literacy Curricula Development Guidelines, UNESCO, Septembrie 2019
[Global Standards for Media and Information Literacy Curricula Development Guidelines_EN.pdf\(unesco.org\)](#)

dar și al organizațiilor din societatea civilă. Resursele financiare pentru implementarea acestui plan vor fi alocate din bugetul de stat și sursele externe de finanțare.

Acest Plan Interministerial a fost elaborat în baza analizei documentelor relevante domeniului AIM, politicilor și legislațiilor naționale și internaționale, a ședințelor și consultațiilor cu reprezentanții instituțiilor vizate de către cercetătoarea și experta în domeniul AIM Angela Vacaru în cadrul proiectului “Avansarea alfabetizării informaționale și media în Moldova” implementat de Centrul pentru Jurnalism Independent, cu suportul financiar al International Media Support (IMS).

II. SCOPUL PLANULUI INTERMINISTERIAL AIM

Creșterea nivelului de alfabetizare informațională și media a cetățenilor Republicii Moldova, prin sporirea accesului la oportunități de informare și învățare formală și informală, începând cu nivelul preșcolar și continuând cu toate celelalte categorii de vârstă, la care să aibă acces inclusiv reprezentanții minorităților lingvistice și etnice, categoriile social-vulnerabile, grupurile cu acces limitat la informații și cele cu cerințe educaționale speciale (cum ar fi persoane cu deficiențe de auz sau vâz, etc.).

Planul reprezintă o etapă de planificare strategică la nivel național a acțiunilor în domeniul AIM pe termen mediu de trei ani și identifică domeniile prioritare de intervenție și distribuția intersectorială a rolurilor și responsabilităților între Guvern, societatea civilă, sectorul media și potențial sectorul privat, precum și comunitatea donatorilor.

Aria de acțiune a acestui plan se limitează în mare parte la implementarea inițiativelor în domeniul educației formale și non-formale și a cercetării în domeniul AIM și digitală, și nu-și propune obiective sau inițiative din domeniul reglementării sectorului media și informațional, mecanisme de fact-check-ing și combatere a dezinformării. Deși acestea contribuie semnificativ la îmbunătățirea nivelului AIM și digitală a populației, la moment sunt deja elaborate sau în proces de elaborare alte strategii, programe sau proiecte care acoperă aceste domenii specifice:

- Programul național de dezvoltare a mass-mediei pentru anii 2023-2026
- Strategia securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019–2024

De asemenea, în 2023 a fost lansată activitatea Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării, care are misiunea de a consolida și îmbunătăți eforturile interinstituționale în lupta împotriva dezinformării, manipulării informațiilor și împotriva acțiunilor coordonate de răspândire a mesajelor, narațiunilor, comunicărilor, indiferent de originea acestora, care prezintă pericol sau pot periclita realizarea intereselor naționale.

III. OBIECTIVELE GENERALE (OG) ȘI OBIECTIVE SPECIFICE (OS) ALE PROGRAMULUI

OBIECTIVUL GENERAL 1

Integrarea dezvoltării abilităților de gândire critică, de alfabetizare informațională, media și digitală în cadrul disciplinelor obligatorii din instituțiile de învățământ din Republica Moldova (ciclul de studiu preșcolar, primar, gimnazial, liceal și universitar)

- OS 1.1. Lansarea/Pilotarea procesului de integrare a dezvoltării abilităților AIM în instituțiile preșcolare din Republica Moldova
- OS 1.2. Lansarea/Pilotarea procesului de integrare trans disciplinară a dezvoltării abilităților AIM și digitală în instituțiile de învățământ general, inclusiv în instituțiile profesional tehnice din Republica Moldova

OS 1.3. Creșterea accesului cadrelor didactice din învățământul general și universitar la oportunități de dezvoltarea a abilităților și capacităților în domeniul AIM și digitală și promovarea și integrarea acestora în procesul de predare.

OBIECTIVUL GENERAL 2

Ajustarea și continuarea promovării disciplinei opționale Educație pentru media în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, ciclul de studiu primar, gimnazial și liceal, în cadrul disciplinei opționale Educație pentru media

- OS 2.1. Optimizarea și actualizarea curriculei și a materialelor didactice a disciplinei opționale Educație pentru media
- OS 2.2. Creșterea accesului online și offline al tinerilor, inclusiv a celor cu cerințe educaționale speciale, la resursele educaționale și informaționale în domeniul alfabetizării media și informaționale în cadrul educației formale

OBIECTIVUL GENERAL 3

Creșterea nivelului de alfabetizare informațională, media și digitală a cetățenilor prin intermediul programelor educaționale non-formale, a resurselor și campaniilor informaționale și media

- OS 3.1. Creșterea și diversificarea oportunităților pentru tineri și adulți la instruirii non-formale și resurse în domeniile relevante alfabetizării media, informațională și digitală
- OS 3.2. Creșterea accesului pentru diverse categorii de populație la conținut media ce au ca scop alfabetizării media, informațională și digitală
- OS 3.3. Monitorizarea/evaluarea la nivel național a nivelului de AIM a populației din Republica Moldova

IV. CADRUL LEGISLATIV AL DOMENIULUI AIM ȘI CONCORDANȚA CU STRATEGIILE ȘI POLITICILE NAȚIONALE

Republica Moldova nu are o politică națională, strategie, program sau act legislativ care vizează în mod special domeniul AIM și nu există nicio instituție sau autoritate special desemnată să coordoneze și supravegheze acest domeniu. Dacă ne referim la domeniul extins al prevenirii și combaterii dezinformării și propagandei și securității informaționale, conceptele relevante în acest context și domeniul AIM au fost parțial definite sau încadrate ca parte a unei serii de documente legislative și strategii naționale din ultimii ani. În acest sens, cadrul legal principal care reglementează domeniul prevenirii și combaterii dezinformării și propagandei în Republica Moldova vizează câteva documente oficiale, enumerate în continuare:

Concordanța cu Acordul de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană

Programul AIM este în concordanță cu prevederile Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană și anume:

CAPITOLUL 23 - Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport

Articolul 122 - Părțile cooperează pentru a promova învățarea pe tot parcursul vieții și pentru a încuraja cooperarea și transparența la toate nivelurile educației și formării, cu un accent deosebit pe învățământul superior.

Articolul 123 - Această cooperare se concentrează, printre altele, asupra următoarelor domenii:

- (a) promovarea învățării pe tot parcursul vieții, care este esențială pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă, permițând cetățenilor să participe pe deplin la viața socială;

- (b) modernizarea sistemelor de educație și de formare, îmbunătățirea calității, a relevanței și a accesului la acestea.

Articolul 125 - Părțile convin să coopereze în domeniul tineretului pentru:

- (a) a întări cooperarea și schimburile în domeniul politicii în materie de tineret și al educației non-formale pentru tineri și pentru animatorii socio-educativi;
- (c) a susține tinerii și mobilitatea animatorilor socio-educativi ca un mijloc menit să promoveze dialogul intercultural și acumularea de cunoștințe, aptitudini și competențe în afara sistemelor educaționale formale.

Concordanța cu *Planul Național de acțiuni pentru Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027*

Acțiunile propuse de planul ministerial contribuie la implementarea planului de acțiuni pentru Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027, și anume:

Capitolul 26. Educație și cultură:

7. I. Modernizarea curriculumului și reconceptualizarea procesului de formare profesională inițială a cadrelor didactice, manageriale, psihologilor școlari, cadrelor didactice de sprijin (altor categorii de specialiști din învățământ).
8. I. Diversificarea ofertei educaționale publice și private prin integrarea prognozării necesităților de competențe, elaborarea programelor de formare pe tot parcursul vieții și de incluziune digitală, inclusiv pentru grupurile vulnerabile și persoanele cu nevoi speciale, precum și pentru recalificarea personalului
11. I. Formarea cadrelor didactice din învățământul general conform noilor programe de studii și curricula națională

Capitolul 31 – Politica externă, securitate și apărare

8. I. Implementarea proiectelor care contribuie la contracararea amenințărilor hibride, consolidarea securității cibernetice și combaterea dezinformării în cooperare cu UE

Concordanța cu *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND-2030)*

Planul Interministerial AIM asigură coerență obiectivelor și scopurilor setate în SND-2030 și contribuie la realizarea a trei obiective (nr. 3, 7 și 9) și anume:

3. garantarea educației de calitate pentru toți și promovarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții;
7. asigurarea unei guvernări eficiente și incluzive și a supremației legii;
9. promovarea unei societăți pașnice, sigure și incluzive.

Obiectivul 3 al SND-2030 se referă la garantarea educației relevante și de calitate pentru toți pe întreg parcursul vieții:

- Dezvoltarea holistică a copiilor în educația timpurie, pentru învățarea și bunăstarea pe tot parcursul vieții;
- Formarea competențelor transformative și a abilităților de viitor în sistemul educațional;
- Dezvoltarea unui sistem accesibil, flexibil și relevant de educare continuă a adulților.

Concordanța cu Strategia de dezvoltare „Educația 2030”

La 7 martie 2023, la propunerea Ministerului Educației și Cercetării, Executivul a aprobat Strategia de dezvoltare „Educația 2030”, document care va contribui la sporirea calității educației, implementarea tehnologiilor digitale, asigurarea sistemului educațional cu personal didactic calificat și competent, precum și la realizarea obiectivelor de integrare europeană pe domeniul educației. Un obiectiv important al strategiei este și învățarea pe tot parcursul vieții, prin diversificarea serviciilor de formare continuă a adulților și crearea unor centre de educație non-formală, inclusiv prin implicarea sectorului privat.

Printre acțiunile care vor sprijini creșterea accesului la educație de calitate se numără programe de incluziune, în special pentru copiii și tinerii din grupurile vulnerabile sau pentru cei cu dizabilități. În același timp, Strategia programează creșterea eficienței cercetărilor, invențiilor și inovațiilor, ceea ce va asigura racordarea sistemului educațional național la cerințele și valorile europene. Inițiativele propuse de Planul Interministerial AIM sunt în deplină concordanță cu aceste obiective ale Strategiei de dezvoltare „Educația 2030”.

Concordanța cu Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 (STDM)

În decembrie 2022 a fost propusă spre consultare Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, iar MEC a fost desemnat autoritatea care va superviza și implementa activitățile din cadrul obiectivului 6.2 Dezvoltarea unei societăți digitale. Alfabetizarea digitală este parte a AIM, iar inițiativele relevante incluse în STDM se referă în special la:

- Integrarea alfabetizării digitale în procesul educațional de bază și promovarea competențelor digitale ca abilități de bază pentru viață, tratate ca o prioritate educațională națională în toate etapele educației (grădiniță, școală, învățământ profesional, universități, învățare pe tot parcursul vieții, învățare specializată etc.);
- Elaborarea și implementarea programelor de formare/instruire privind alfabetizarea digitală a diferitor grupuri-țintă ale societății;
- Perfecționarea cadrelor didactice actuale și viitoare în materie de competențe și dotări corespunzătoare ale instituțiilor de învățământ de toate nivelurile;
- Implicarea tuturor sectoarelor economiei naționale în alfabetizarea digitală și dezvoltarea competențelor;
- Construirea unui sistem educațional pro activ în care nu numai că se predau tehnologiile digitale și utilizarea calculatoarelor, ci și se valorifică tehnologiile digitale pentru a preda toate celelalte materii. Integrarea instrumentelor digitale în procesul educațional va maximiza beneficiile acestuia și, de asemenea, va spori rezistența sistemului educațional la potențiale șocuri viitoare, cum ar fi necesitatea de a trece la modele de educație hibridă forțată sau exclusiv online;
- Utilizarea datelor pentru luarea deciziilor, inclusiv în sectorul educației: Datele și instrumentele digitale integrate în procesele educaționale și de management ar trebui să fie utilizate pentru a influența în mod continuu procesul de luare a deciziilor, astfel încât sistemul educațional să răspundă la nevoile și prioritățile în continuă schimbare și să fie capabil să sprijine dezvoltarea mediului TIC, a economiei digitale și, în cele din urmă, a națiunii digitale.

Deoarece STDM are stipulat acest obiectiv ce include acțiuni ce vizează direct alfabetizarea digitală, acțiuni similare nu au fost incluse repetat în Programul dat.

Concordanța cu Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD)

În Republica Moldova demersul politic s-a orientat spre ODD prin punerea în aplicare a Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, iar Programul AIM este în concordanță cu ODD4 „Educație de calitate”.

Un prim demers strategic este accesul la educația de calitate, care este esențială pentru funcționarea adecvată a unei societăți durabile. ODD 4 „Educație de calitate” este axat pe asigurarea unei educații de înaltă calitate, incluzive și echitabile pentru toți și promovarea oportunităților de învățare pe întreg parcursul vieții. Acest demers are drept scop asigurarea ca toți oamenii, indiferent de sex, vârstă, rasă și origine etnică, precum și persoanele cu nevoi speciale, emigranții, persoanele indigene, copii și tineri, în special cei aflați în situații vulnerabile, să poată învăța pe tot parcursul vieții, pentru a-i ajuta să dobândească cunoștințele și abilitățile necesare, pentru a beneficia de oportunitățile de participare și integrare deplină în societate.

Ținta 4.7. „Până în 2030, a se asigura ca toți elevii să dobândească cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stilul de viață durabil, drepturile omului, egalitatea de gen, prin promovarea unei culturi a păcii și nonviolentei, prin cetățenia globală și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă”.

Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 174/2018, are, printre altele, scopul să asigure, să mențină și să dezvolte pluralismul audiovizual, precum și să protejeze și dezvolte spațiului audiovizual național și definește termenii *discursul care incită la ură și securitate informațională*. În Articolul 12 din Cod se menționează că toate persoanele dețin dreptul de acces la serviciile media audiovizuale, iar în Articolul 13 sunt enumerate elementele dreptului fundamental la informare corectă a cetățenilor și exigențele în acest sens (distincția clară între fapte și opinii; verificarea informației; surse sigure, documentare factologică, prezentarea informației în mod imparțial și cu bună-credință etc.). *Articolul 31* menționează că furnizorii publici de servicii media se află în serviciul publicului și trebuie să asigure accesul universal al populației la o diversitate de servicii media audiovizuale care să satisfacă necesitățile informaționale, educaționale și recreative ale tuturor grupurilor sociale de utilizatori. Legea nr. 299/2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova definește termenii de *amenințare la adresa securității informaționale, amenințare hibridă de securitate, armă informațională, operațiune psihologică, război informațional, securitate informațională, spațiu informațional* etc.

La momentul elaborării acestui Program, este în proces de consultare, revizuire și aprobare pachetul de legi care vizează activitatea Serviciului de Informații și Securitate (SIS) care va reglementa detaliat atribuțiile, obligațiile și drepturile SIS, fiind stabilite clar categoriile de fapte, riscuri și amenințări, care prezintă un pericol deosebit pentru securitatea națională. De asemenea, la 12 mai 2023, un nou proiect de lege privind accesul la informație a fost votat în prima lectură de către Parlamentul Republicii Moldova, iar la 9 iunie 2023, Parlamentul l-a aprobat în lectură finală. Acesta va înlocui Legea nr. 982/2000 privind accesul la informație și își propune să ajusteze în acest sens legislația Republicii Moldova la standardele prevăzute în acordurile și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Printre altele, proiectul de lege introduce o noțiune nouă pentru *informația de interes public*, lărgeste cercul persoanelor care pot solicita informații, revizuieste lista temeiurilor legitime de limitare a accesului la informații, include noi cerințe de asigurare a transparenței proactive, introduce cerința de asigurare a accesibilității paginilor web ale instituțiilor publice pentru persoanele cu dizabilități, prevede un mecanism simplificat de contestare a încălcărilor dreptului la informație în instanța de judecată ș.a., aspecte care ar influența accesul populației și a mass-media la informații de interes public.

Alte acte legislative tangențiale cu domeniul de AIM, dezinformare și Securitate informațională sunt Legea nr. 64/2010 privind libertatea de exprimare, Legea nr. 753/1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și Codul Penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985/2002.

Mai jos sunt enumerate strategiile și programele naționale care încadrează obiective și domenii de acțiune relevante și în concordanță cu Programul propus.

Concordanța cu Programul de dezvoltare a mass-media pentru anii 2023-2026

În 2021, Asociația Presei Independente (API) a depus proiectul programului la Comisia parlamentară pentru cultură, educație, cercetare, tineret, sport și media și la Ministerul Justiției al Republicii Moldova. *Obiectivul specific 3.3.* include dezvoltarea competențelor în materie de educație mediatică, iar planul de acțiune propus se referă și la introducerea unui curs opțional de educație mediatică în învățământul universitar, dar și la pregătirea cadrelor didactice și a curricula pentru cursul Educație pentru media.² Acest Program a fost propus spre consultare publică repetată în mai 2023 și fost votat de Parlament în iulie 2023.

Concordanța cu Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM)

CBTM (2024-2026), documentul principal în baza căruia se întocmește bugetul anual, elaborat în conformitate cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014 și aprobat prin HG nr.776/2020, prevede ca Programul de activitate al Guvernului să:

- asigurare o educație incluzivă, echitabilă și de calitate;
- pregătească cadrele calificate;
- implementeze inovații educaționale în domeniul dezvoltării curriculare și al diversificării și flexibilizării planului-cadru pentru învățământul general;
- promoveze inițiative pentru modernizarea și eficientizarea învățământului profesional tehnic cu implicarea angajatorilor și mediului de afaceri;
- crească competitivitatea instituțiilor de învățământ superior prin modernizarea programelor de studii superioare orientate către piața muncii prin intervenții adecvate în domeniile prioritare ale economiei naționale.

Programul AIM se încadrează în:

Obiectivele Sectorului Educație - (Anexa 22 a CBTM) ce prevede următoarele obiective și priorități relevante:

Obiectivul general 3. Garantarea educației relevante și de calitate pentru toți.

Obiectivul specific 3.1. Dezvoltarea holistică a copiilor în educația timpurie pentru învățarea și bunăstarea pe tot parcursul vieții.

Obiectivul specific 3.2. Formarea competențelor transformative în sistemul educațional.

Obiectivul specific 3.3. Dezvoltarea unui sistem accesibil, flexibil și relevant de educație continuă a adulților în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții.

II. Prioritățile sectorului

1. *Asigurarea cu manuale școlare a tuturor elevilor din instituțiile de învățământ general.*
2. *Racordarea învățământului profesional tehnic la cerințele și nevoile actuale și de perspectivă a pieței muncii.*
4. *Implementarea programelor educaționale ce vizează populația în vârstă, inclusiv și cele pentru dezvoltarea competențelor digitale ale adulților.*

² Deoarece crearea și includerea unui curs opțional Educație pentru media la nivel universitar este deja parte a *Programul de dezvoltare a mass-media 2023-2026*, acesta nu a fost inclus în cadrul *Programului Național AIM*.

Obiectivele Sectorului Cultură (Anexa 21 a CBTM)

Asigurarea activității bibliotecilor și centrelor culturale din subordinea Ministerului Culturii

Susținerea proiectelor culturale ale organizațiilor necomerciale

Susținerea activității teatrelor, a ciroului și a organizațiilor concertistice

Asigurarea activității I.P.N.A. Compania „Teleradio-Moldova”

Asigurarea activității Companiei „Gagauziya Radio Televizionu” (bugetul local, competențe proprii)

Obiectivele Sectorului Tineret și sport (Anexa 19 a CBTM)

II. Prioritățile sectorului - 2. Creșterea nivelului de implicare a tinerilor și a organizațiilor de tineret în procesele decizionale și dezvoltarea serviciilor de tineret.

Reieșind din cele expuse, din perspectiva finanțării, pentru 2024 -2026 unele acțiuni, legate de implementarea Programului, se regăsesc în CBTM, însă, la moment, nu este posibilă estimarea gradului de acoperire financiară a Planului Interministerial AIM în totalitate. Suplimentar, Planul Interministerial AIM prevede și acoperirea financiară din partea comunității donatorilor externi a activităților din planul de acțiuni al Planului Interministerial AIM, care a fost elaborat într-un mod participativ și cu implicarea și consultarea inclusiv a reprezentanților comunității donatorilor.

V. ANALIZA SITUAȚIEI

Alfabetizarea media, informațională și digitală este un domeniu relativ recent, dar dezvoltarea competențelor în această sferă devine tot mai importantă, aceasta fiind inclusă în mod prioritar și frecvent pe agenda statelor. Prioritizarea acestui subiect a fost accentuată în special începând cu perioada pandemică, când abundența de informații și conținut media fals sau manipulator a fost o barieră semnificativă în prevenirea și lupta cu pandemia cauzată de Covid-19. Războiul din Ucraina a accentuat și mai mult importanța abilităților de gândire critică și a necesității sporirii gradului de alfabetizare informațională și media a cetățenilor care se confruntă acum cu un val nou de dezinformare, manipulare și propagandă pe plan intern și extern, ce implică riscuri pentru securitatea națională și regională. Strategia securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019–2024 menționează că *tehnologiile informaționale, resursele de informare și sistemele de comunicare electronică au devenit parte indispensabilă a tuturor domeniilor de activitate ale persoanei, societății și statului. Prin dezvoltarea lor accelerată, tehnologiile informaționale contribuie la transformări sociale de esență, fiind un generator pentru apariția și consolidarea societății informaționale de nivel național, regional și internațional, depășind cadrul juridic al frontierelor de stat sau al comunităților de state.*

Astfel, un nivel scăzut de AIM a populației este o piedică pentru dezvoltarea principiilor democratice, implicării sociale și politice responsabile și informare a cetățenilor, dar și un risc pentru securitatea națională, dar și regională.

Principalele bariere și provocări

Inițierea elaborării Planului Interministerial AIM vine să răspundă la următoarele bariere și provocări în Republica Moldova:

- Comparativ cu alte state, în prezent, Republica Moldova nu are o politică, program sau strategie națională care vizează în mod special domeniul AIM și digitală. În mare parte, toate inițiativele, proiectele, resursele și cercetările desfășurate până acum au fost făcute la inițiativa reprezentanților societății civile, cu suportul comunității donatorilor și în conformitate cu agenda acestora. Instituțiile de stat implicate au avut, de regulă, rol de partener al acestor proiecte sau inițiative, și nu inițiator, finanțator și implementator direct.

- Actualmente nu există nicio instituție/autoritate de stat special desemnată să supravegheze și să coordoneze domeniul AIM. La fel, nu există un plan la nivel național care ar include obiective specifice, plan de acțiuni, un buget alocat și lipsește o coordonare strategică și eficientă a eforturilor și proiectelor necesare în domeniul AIM. Această situație cauzează lacune în comunicarea și coordonarea între diferite instituții guvernamentale, donatori sau societatea civilă care lucrează în domeniul AIM sau al combaterii dezinformării, ce deseori cauzează suprapunerea sau desincronizarea eforturilor de alfabetizare media și informațională.
- Școala trebuie să ofere mediul și oportunitatea de a dezvolta gândirea critică a copiilor, care sunt obligatorii pentru pregătirea tinerelor generații pentru o viață, mai ales în era digitală actuală. Disciplina opțională *Educație pentru media*, predată la treapta primară, gimnazială și liceală de învățământ, este una opțională, astfel încât sistemul de educație formală nu garantează accesul tuturor elevilor și studenților la dezvoltarea abilităților AIM. Accesul limitat la cursul opțional este cauzat inclusiv de deficitul calitativ și cantitativ de cadre didactice cu care se confruntă sistemul educațional, iar mulți învățători au abilități insuficiente în AIM, dar mai ales digitală. Accesul este și mai limitat sau practic inexistent pentru elevii care studiază în școlile cu predare în limba rusă, găgăuză sau bulgară, precum și în școlile tehnice și profesionale sau colegii.
- Resursele umane, expertiza sau voința limitată ale instituțiilor de stat împiedică preluarea responsabilităților în domeniul AIM și a luptei eficiente cu dezinformarea sau știrile false ce vizează domeniul lor de activitate.
- Nu există o metodologie care ar permite evaluarea periodică a nivelului de alfabetizare informațională, media și digitală a populației din Republica Moldova, în special a celor mai vulnerabile categorii de populație sau regiuni etc. Toate studiile și datele de până la moment au fost elaborate la inițiativa societății civile și a donatorilor, în baza diferitor metodologii și în mare parte implementate o singură dată, ceea ce nu permite o evaluare a dinamicii în acest domeniu. Lipsa unor astfel de date reprezintă o provocare semnificativă pentru dezvoltarea strategiilor și politicilor bazate pe dovezi, dar și pentru măsurarea impactului general al unor astfel de documente sau acțiuni în domeniu.

Dimensiunea cercetării și evaluării AIM la nivel național

Așa cum s-a menționat la capitolul privind principalele bariere și provocări, la moment, Republica Moldova nu o are un sistem sau metodologie de evaluare la nivel național a gradului de AIM a societății, care să fie utilizată în mod regulat și să ofere o estimare la nivel de țară a dinamicii nivelului de dezinformare și alfabetizare media. Acest lucru face dificilă evaluarea progresului și a nivelului de impact atins de proiectele și inițiativele implementate în domeniile AIM și combatere a dezinformării și manipulării, nu oferă date suficiente și constante pentru a urmări dinamica în cadrul diferitor categorii de vârstă, de regiune sau limbă vorbită. De asemenea, este dificilă compararea nivelului de AIM din Republica Moldova cu cel din alte țări.

Datele disponibile în acest sens și metodologia aplicată nu sunt stabilite și agreate de o strategie sau program la nivel de stat și nu se bazează pe o metodologie unică și consecventă. De asemenea nu există alocări din bugetul de stat pentru o astfel de evaluare. În mare parte, aceste date sunt generate de studii și sondaje realizate la inițiativa societății civile și în cadrul proiectelor cu finanțare externă, respectiv ca parte a unor studii sau sondaje la nivel național care au acoperit și elemente ce țin de evaluarea domeniului sau abilităților de alfabetizarea media.